

Na osnovu Amandmana LXXXII tačka b) st. 5. i 6. na Ustav Republike Srpske, člana 115. Ustava Republike Srpske i člana 60. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 104/11 i 92/12), Vijeće za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske, na sjednici održanoj 25. juna 2024. godine, d o n i j e l o j e

O D L U K U

Utvrđuje se da Zakonom o referendumu i građanskoj inicijativi broj: 02/1-021-448/24, koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala na Trinaestoj posebnoj sjednici održanoj 19. aprila 2024. godine, nije povrijeđen vitalni nacionalni interes konstitutivnog bošnjačkog naroda.

O b r a z l o ž e n j e

Predsjedavajuća Vijeća naroda Republike Srpske dostavila je 3. juna 2024. godine Ustavnom sudu Republike Srpske – Vijeću za zaštitu vitalnog interesa (u daljem tekstu: Vijeće) akt broj: 03/1-011-226/24 od 3. juna 2024. godine kojim se, saglasno zahtjevu Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske, traži utvrđivanje povrede vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda u Zakonu o referendumu i građanskoj inicijativi, broj: 02/1-021-448/24 koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala na Trinaestoj posebnoj sjednici održanoj 19. aprila 2024. godine.

U aktu predsjedavajuće Vijeća naroda se navodi da je Narodna skupština Republike Srpske na Trinaestoj posebnoj sjednici održanoj 19. aprila 2024. godine izglasala Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi, broj: 02/1-021-448/24, te je, saglasno Amandmanu LXXXII na Ustav Republike Srpske, ovaj zakon dostavljen na razmatranje Vijeću naroda Republike Srpske. Klub delegata bošnjačkog naroda je pomenutim aktom odlučio da pokrene proceduru zaštite vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda jer smatra da je tim zakonom povrijeđen vitalni nacionalni interes ovog naroda. S obzirom na to da Vijeće naroda Republike Srpske nije postiglo saglasnost svih klubova povodom predmetnog zakona, kao ni Zajednička komisija Narodne skupštine i Vijeća naroda, pitanje je proslijeđeno Ustavnom sudu Republike Srpske – Vijeću za zaštitu vitalnog interesa da odluči da li je Zakonom o referendumu i građanskoj inicijativi povrijeđen vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda.

Uz navedeni akt dostavljeni su i predmetni zakon, Odluka o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda broj: 03/8.02-3-020-10/24 od 29. aprila 2024. godine sa obrazloženjem, izvod iz stenograma sa Trinaeste posebne sjednice održane 19. aprila 2024. godine (dio koji se odnosi na predmetni zakon), izvod iz stenograma sa Osme redovne sjednice Vijeća naroda Republike Srpske održane 16. maja 2024. godine (dio koji se odnosi na pomenuti zakon), te izvod iz stenograma sa Pete sjednice Zajedničke komisije Narodne skupštine Republike Srpske i Vijeća naroda Republike Srpske održane 27. maja 2024. godine (dio koji se odnosi na usaglašavanje stavova povodom izglasanog zakona).

Odlučujući o prihvatljivosti zahtjeva, Vijeće je rješenjem broj UV-2/24 od 10. juna 2024. godine utvrdilo da je zahtjev Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske za utvrđivanje povrede vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda u Zakonu o referendumu i građanskoj inicijativi broj: 02/1-021-448/24 koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala na Trinaestoj posebnoj sjednici održanoj 19. aprila 2024. godine prihvatljiv.

Saglasno članu 50. stav 2. i 3. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 114/12, 29/13 i 90/14), Vijeće je Klubu delegata srpskog naroda u

Vijeću naroda Republike Srpske, Klubu delegata hrvatskog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske i Narodnoj skupštini Republike Srpske 10. juna 2024. godine dostavilo pomenuto rješenje o prihvatljivosti zahtjeva Kluba delegata bošnjačkog naroda radi davanja odgovora.

U odgovoru koji je na rješenje o prihvatljivosti zahtjeva Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske dostavila Narodna skupština Republike Srpske, između ostalog, je navedeno: da predmetni zahtjev ni sa formalnog, ni sa materijalno-pravnog aspekta nije utemeljen na Ustavu Republike Srpske; da Klub Bošnjaka u Vijeću naroda Republike Srpske nije formulisao svoj prijedlog amandmana na predmetni zakon pa Zajednička komisija Narodne skupštine Republike Srpske i Vijeća naroda Republike Srpske, faktički, nije ni imala predmet o kome bi se usaglašavala; da ovaj zahtjev Kluba delegata bošnjačkog naroda predstavlja zloupotrebu instituta zaštite vitalnog nacionalnog interesa jer se odnosi na ocjenu ustavnosti Zakona u cjelini; da se ovakvim postupanjem Kluba delegata bošnjačkog naroda nameće praksa da zakonodavac pred Vijećem za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda brani ustavnu osnovanost svojih akata; da ocjena ustavnosti osporenog zakona ne može biti predmet odlučivanja pred Vijećem za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske; da Vijeće naroda Republike Srpske samovoljno proširuje svoja ovlaštenja, budući da traži ocjenu usklađenosti predmetnog zakona sa Ustavom; da je nedopustivo da se Klub delegata bošnjačkog naroda postavlja u poziciju zaštitnika interesa Bosne i Hercegovine, a štiteći je od namjera drugih konstitutivnih naroda. Pored toga, zakonodavac navodi da je ustavni osnov za donošenje osporenog zakona sadržan u tački 5. Amandmana XXXII na Ustav, kojim je zamijenjen član 68. Ustava, i članu 77. Ustava prema kojem Narodna skupština Republike Srpske može odlučiti da o pojedinim pitanjima iz svoje nadležnosti odluku donese nakon prethodnog izjašnjavanja građana na referendumu. Takođe, zakonodavac smatra: da je u nadležnosti Republike Srpske da zakonom uredi predmetnu oblast; da je namjera zakonodavca stvaranje pozitivne normativne podloge za pitanja koja se odnose na referendum, kao ustavne materije od posebnog značaja za Republiku Srpsku i njene građane; da Zakon nema nacionalni predznak i da se podjednako odnosi na sve građane, odnosno da ne sadrži odredbe kojima se diskriminišu ili favorizuju pripadnici bilo kog konstitutivnog naroda ili pripadnika naroda iz reda Ostalih. Na osnovu navedenog, u odgovoru se zaključuje da zahtjev Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske nije utemeljen na Ustavu Republike Srpske, odnosno da osporenim zakonom nije povrijeđen vitalni nacionalni interes nijednog konstitutivnog naroda.

Klub delegata srpskog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske i Klub delegata hrvatskog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske nisu dali odgovor na rješenje o prihvatljivosti zahtjeva.

Zakonom o referendumu i građanskoj inicijativi broj: 02/1-021-448/24 (u daljem tekstu: Zakon) je, između ostalog, propisano: da se ovim zakonom uređuju: raspisivanje i sprovođenje referendumu u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: republički referendum) i referendumu u gradu, odnosno opštini (u daljem tekstu: lokalni referendum), organi za sprovođenje referendumu, glasački spisak, glasačka mjesta, rad glasačkih odbora, način neposrednog izjašnjavanja građana na referendumu, utvrđivanje rezultata glasanja na glasačkom mjestu, zaštita prava građana u sprovođenju referendumu i način ostvarivanja građanske inicijative (član 1); da pravo izjašnjavanja na referendumu imaju građani koji u skladu sa Ustavom i zakonom imaju biračko pravo (član 4. stav 1); da građani koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu imaju pravo da glasaju lično u

jedinici lokalne samouprave u kojoj imaju prebivalište u Republici Srpskoj, da građani koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu, a žive u inostranstvu, imaju pravo da glasaju lično u skladu sa stavom 1. ovog člana, odnosno na mjestima koje Republička izborna komisija Republike Srpske (u daljem tekstu: Republička komisija) odredi u inostranstvu, da će Republička komisija pravilnikom urediti postupak glasanja u inostranstvu, a posebno postupak i rokove prijavljivanja za glasanje, imenovanje glasačkih odbora, utvrđivanje broja glasačkih mjesta i njihov raspored i postupak sprovođenja glasanja (član 6. st. 1, 2. i 3); da su organi za sprovođenje referenduma Republička komisija, gradska, odnosno opštinska izborna komisija i glasački odbor, da glasačke odbore za sprovođenje republičkog, odnosno lokalnog referenduma obrazuje gradska, odnosno opštinska izborna komisija (član 13); da republički referendum sprovode: Republička komisija, gradska, odnosno opštinska izborna komisija i -glasački odbori, da lokalni referendum sprovodi gradska, odnosno opštinska izborna komisija i -glasački odbori (član 17); da se sastav, organizacija, nadležnosti i druga pitanja od značaja za rad Republičke komisije i gradske, odnosno opštinske izborne komisije uređuju Izbornim zakonom Republike Srpske (član 18); da se prilikom imenovanja glasačkih odbora obavezno vodi računa o srazmjernoj zastupljenosti političkih stranaka u skupštini koja je raspisala referendum (član 19. stav 4); da je građanin koji živi u inostranstvu i koji ima pravo izjašnjavanja na referendumu i upisan je u glasački spisak dužan da Republičkoj komisiji podnese prijavu o mjestu izjašnjavanja na referendumu, da se uz potpisanu prijavu podnosi dokaz o identitetu podnosioca prijave u skladu sa ovim zakonom i podacima o adresi u inostranstvu, te izjašnjenje o opciji glasanja u inostranstvu (član 31), te da glasačka mjesta određuje gradska, odnosno opštinska izborna komisija, najkasnije 15 dana prije dana održavanja referenduma, i Republička komisija za inostranstvo (član 34. stav 1).

U postupku meritornog odlučivanja da li je osporenim Zakonom o referendumu i građanskoj inicijativi došlo do povrede vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda, Vijeće je imalo u vidu kako odredbe Ustava koje su po shvatanju Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske relevantne za odlučivanje, tako i odredbe Ustava koje su prema ocjeni Vijeća od značaja za meritornu odluku u ovom postupku. S tim u vezi, Vijeće je uzelo u obzir: da Srbi, Bošnjaci i Hrvati, kao konstitutivni narodi, Ostali i građani, ravnopravno i bez diskriminacije učestvuju u vršenju vlasti u Republici Srpskoj (stav 4. Amandmana LXVII na Ustav, kojim je zamijenjen Amandmanom XLIV na Ustav, a koji je zamijenio Amandman XXVII na Ustav kojim je zamijenjen član 1. Ustava); da se ustavno uređenje Republike temelji na obezbjeđivanju nacionalnih ravnopravnosti i zaštiti vitalnih nacionalnih interesa konstitutivnih naroda (član 5. stav 1. alineja 2. Ustava); da su građani Republike ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu bez obzira na rasu, pol, jezik, nacionalnu pripadnost, vjeroispovijest, socijalno porijeklo, rođenje, obrazovanje, imovno stanje, političko i drugo uvjerenje, društveni položaj ili drugo lično svojstvo (član 10. Ustava); da građanin koji je navršio 18 godina života ima pravo da bira i da bude biran (član 29. stav 1. Ustava); da se biračko pravo po osnovu člana 29. stiče nakon prethodnog prebivališta u određenom mjestu u trajanju koje se utvrđuje zakonom (tačka 5. Amandmana LVII na Ustav kojim je dopunjen član 29. Ustava); da Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte i da raspisuje republički referendum (član 70. stav 1. tačka 2. i 5. Ustava); da će konstitutivni narodi i grupa Ostalih biti proporcionalno zastupljeni u javnim institucijama u Republici Srpskoj, da će se, kao ustavni

princip, takva proporcionalna zastupljenost bazirati na popisu iz 1991. godine, dok se Aneks 7. u potpunosti ne sprovede, u skladu sa Zakonom o državnoj službi Bosne i Hercegovine, da će se ovaj opšti princip precizirati entitetskim zakonima, da će ti zakoni utvrditi konkretne rokove i regulisati gorepomenuti princip u skladu sa regionalnom etničkom strukturom entiteta, da su "javne institucije", kao što je to pomenuto u gornjem tekstu, ministarstva u Vladi Republike Srpske, opštinski organi vlasti, okružni sudovi u Republici Srpskoj, kao i opštinski sudovi u Republici Srpskoj (Amandman LXXXV na Ustav kojim je dopunjen član 97. Ustava). Pored toga, Vijeće je uzelo u obzir i da je zaštita vitalnih nacionalnih interesa konstitutivnih naroda utvrđena članom 70. Ustava, koji je dopunjen Amandmanom LXXVII na Ustav Republike Srpske, zaštita određenog kruga kolektivnih prava, kao što su ostvarivanje prava konstitutivnih naroda da budu adekvatno zastupljeni u zakonodavnim, izvršnim i pravosudnim organima vlasti, identitet jednog konstitutivnog naroda, ustavni amandmani, organizacija organa javne vlasti, jednaka prava u procesu donošenja odluka, obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno nasljeđe, teritorijalna organizacija, sistem javnog informisanja i druga pitanja koja bi se tretirala kao pitanja od vitalnog nacionalnog interesa ukoliko tako smatra 2/3 jednog od klubova delegata konstitutivnih naroda u Vijeću naroda.

U Obrazloženju same Odluke o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda od 29. aprila 2024. godine navedeno je da Bošnjaci svoj identitet vezuju za Bosnu i Hercegovinu, koja se Zakonom o referendumu i građanskoj inicijativi napada i negira, te se na ovaj način napada i negira i identitet bošnjačkog naroda kao konstitutivnog naroda. Ističe se da Republici Srpskoj nije neophodan novi Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi, pogotovo imajući u vidu osjetljivu atmosferu u pogledu mogućih referendumskih pitanja, uključujući i pitanje njenog entitetskog statusa, što bi ugrožavalo teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine. U dodatnom Obrazloženju iste Odluke, koje je zavedeno pod brojem 03/8.02-3-020-10-1/24 od 7. maja 2024. godine, koje je, takođe, dostavljeno uz Odluku o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda, se ističe da je vitalni nacionalni interes ovog naroda povrijeđen u smislu al. 1, 5. i 9. Amandmana LXXVII na Ustav Republike Srpske kojim je dopunjen član 70. Ustava. Klub delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske na istom mjestu ističe da smatra da se Zakonom o referendumu i građanskoj inicijativi na različite načine vrijeđa vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda, navodeći da ovakav stav Klub crpi prvenstveno iz odredaba člana 97. Ustava Republike Srpske koji je dopunjen Amandmanom LXXXV na Ustav, a koji, između ostalog, jemči proporcionalnu zastupljenost konstitutivnih naroda u javnim institucijama Republike Srpske, na osnovu popisa iz 1991. godine. Ističe se takođe da su, u smislu člana 13. Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi, organi za sprovođenje referenduma obrazovani na osnovu Izbornog zakona Republike Srpske koji ne obezbjeđuje adekvatnu zastupljenost bošnjačkog naroda u organima za sprovođenje izbora, čime se vrijeđa vitalni interes tog naroda. U pitanjima obrazovanja organa izborne administracije, Klub delegata iz reda bošnjačkog naroda ukazuje i na propisivanje iz člana 22. Izbornog zakona Republike Srpske, koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala na svojoj Trinaestoj posebnoj sjednici održanoj 19. aprila 2024. godine, koji određuje da sastav organa za sprovođenje izbora treba da bude multietničan, tako da odražava zastupljenost konstitutivnih naroda, uključujući i Ostale, vodeći računa o popisu stanovništva. Ovaj Klub smatra da navedena odredba Izbornog

zakona ostavlja mogućnost za arbitrarnost jer ne propisuje obavezu, već samo mogućnost multietničnosti i zastupljenosti konstitutivnih naroda i Ostalih, te se, u tom kontekstu, ukazuje na izmijenjenu etničku strukturu stanovništva u odnosu na onu iz 1991. godine. U predmetnom Obrazloženju se dalje iznosi da se u članu 19. Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi propisuje da se prilikom formiranja glasačkih odbora vodi računa o srazmjernoj zastupljenosti političkih stranaka u skupštini koja je raspisala referendum, a trebalo bi da propisuje srazmjernu zastupljenost konstitutivnih naroda. Imajući u vidu izloženo, Klub delegata bošnjačkog naroda zaključuje da Bošnjaci neće moći ostvariti pravo da budu zastupljeni u predmetnim organima, pa tako kao konstitutivan narod neće biti ravnopravni u donošenju odluka, kako je to zajemčeno al. 1. i 5. Amandmana LXXVII na Ustav Republike Srpske kojim je dopunjen član 70. Ustava. Dodatno se ističe da Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi „gotovo nikako, a sigurno ne funkcionalno“ reguliše glasanje na referendumu osoba koje žive u inostranstvu, zbog čega one ne mogu ostvariti prava zajemčena članom 29. Ustava Republike Srpske. Klub delegata bošnjačkog naroda ukazuje da Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi ne sadrži odredbe koje bi omogućavale glasanje poštom, već predviđa samo dužnost građanina koji živi u inostranstvu i koji ima pravo izjašnjavanja na referendumu da Republičkoj komisiji podnese prijavu o mjestu izjašnjavanja na referendumu (član 31. ovog zakona), koja određuje glasačka mjesta za glasanje u inostranstvu (član 34. stav 1. istog zakona). Ističe se i da su propuštanjem zakonodavca da reguliše mogućnost glasanja poštom Bošnjaci diskriminirani u odnosu na druge narode, a s obzirom na veliki broj raseljenih pripadnika ovog naroda koji žive u inostranstvu i koji, kako se navodi, neće moći glasati. Nadalje se konstatuje da ostvarivanje prava bilo kojeg Bošnjaka u Republici Srpskoj predstavlja vitalni nacionalni interes ovog naroda, te se s tim u vezi izražava zabrinutost zbog normi osporenog zakona koje su, kako se navodi, nesprovodive. U ovom smislu se ukazuje da nije sprovodiva ni norma iz člana 6. stav 2. Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi prema kojoj građani koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu, a žive u inostranstvu, imaju pravo da glasaju lično, u skladu sa stavom 1. ovog člana, odnosno na mjestima koja Republička izborna komisija Republike Srpske odredi u inostranstvu. Stanovište o nesprovodivosti ove norme se objašnjava nadležnostima Republičke izborne komisije koje su uređene Izbornim zakonom koji ne predviđa nadležnost iz člana 6. stav 2. Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi, niti pomenuta Republička izborna komisija može imati nadležnosti u inostranstvu. Klub delegata bošnjačkog naroda naglašava da bi Bošnjaci mogli predstavljati većinu glasača na potencijalnom referendumu, zbog čega 2/3 ovog Kluba smatra da je zakonsko uređivanje ostvarivanja prava građana u inostranstvu neadekvatno, čime su povrijeđeni vitalni nacionalni interesi bošnjačkog naroda iz alineje 9. Amandmana LXXVII na Ustav Republike Srpske kojim je dopunjen član 70. Ustava. Dodatno se ističe da Zakon nije bilo moguće popraviti amandmanskim djelovanjem, zbog čega su isti osporili u cijelosti.

U postupku odlučivanja o meritumu Vijeće je, na prvom mjestu, pažljivo razmotrilo argumentaciju Narodne skupštine Republike Srpske iznesenu u odgovoru na rješenje o prihvatljivosti zahtjeva prema kojoj zahtjev sa formalnopravnog aspekta ne sadrži neophodne elemente za razmatranje i odlučivanje. U odnosu na ove navode, Vijeće je utvrdilo da je o pitanjima formalnopravne prirode odlučeno u postupku odlučivanja o prihvatljivosti zahtjeva za utvrđivanje povrede vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda, pa se ova argumentacija ne može razmatrati u postupku

donošenja meritorne odluke.

Polazeći od navedenih odredaba Ustava i predmetnog Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi koji je izglasala Narodna skupština Republike Srpske, Vijeće je ocijenilo da Zakonom o referendumu i građanskoj inicijativi u cjelini, kao ni odredbama iz člana 6. stav 2, te čl. 13, 19, 31. i 34. stav 1, na koje posebno ukazuje Klub delegata bošnjačkog naroda, nisu povrijeđeni vitalni nacionalni interesi bošnjačkog naroda kao konstitutivnog naroda, kao, uostalom, ni vitalni interesi bilo kog konstitutivnog naroda koji su izričito određeni u stavu 1. u alinejama 1-8. Amandmana LXXVII na Ustav Republike Srpske, kojim je dopunjen član 70. Ustava.

Ukazujući na svoju Odluku broj UV-4/15, Vijeće ocjenjuje da organi za sprovođenje republičkog i lokalnog referenduma iz člana 13. Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi nemaju prirodu zakonodavnog, izvršnog i pravosudnog organa vlasti iz alineje 1. stava 1. Amandmana LXXVII na Ustav Republike Srpske, kao ni prirodu „javne institucije“ iz stava 3. Amandmana LXXXV na Ustav Republike Srpske kojim je dopunjen član 90. Ustava. S tim u neposrednoj vezi Vijeće ističe da je odredbom iz člana 9. Izbornog zakona Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 34/02, 35/03, 24/04, 19/05, 24/12, 109/12, 45/18 i 18/20) određeno da su organi za sprovođenje izbora nezavisni i nepristrasni u svom radu, a odredbom iz člana 20. stav 2. Izbornog zakona Republike Srpske koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala 19. aprila 2024. godine takođe se određuje da su organi za sprovođenje izbora nezavisni i nepristrasni u svom radu. Iako organi za sprovođenje referenduma nisu ni zakonodavni, ni izvršni, a ni pravosudni organi, Vijeće, ipak, i pored toga, a s tim u određenoj vezi, napominje da se odredbom iz člana 18. Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi vrši upućivanje na Izborni zakon Republike Srpske u pogledu sastava, nadležnosti i drugih pitanja od značaja za rad Republičke komisije i gradske, odnosno opštinske izborne komisije. Vijeće je zaključilo da se u predmetnom Obrazloženju Odluke Kluba bošnjačkog naroda o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa pominje član 22. Izbornog zakona Republike Srpske koji je Narodna skupština izglasala na Trinaestoj posebnoj sjednici održanoj 19. aprila 2024. godine, a ne Izborni zakon Republike Srpske koji je na pravnoj snazi. Odredbom člana 22. Izbornog zakona Republike Srpske koji je Narodna skupština izglasala 19. aprila 2024. godine određeno je da sastav organa za sprovođenje izbora treba da bude multietničan, tako da odražava zastupljenost konstitutivnih naroda, uključujući i Ostale, vodeći računa o posljednjem popisu stanovništva. Vijeće posebno ističe da je ova odredba identična odredbi iz stava 1. člana 2.14 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, kojom je propisano da sastav izborne komisije ili biračkog odbora treba biti multietničan, tako da odražava zastupljenost konstitutivnih naroda, uključujući i Ostale, u izbornoj jedinici vodeći računa o posljednjem popisu stanovništva sprovedenom na državnom nivou. Riječima „treba da bude“ u pravnom aktu se izražava pravna zapovijest u istoj mjeri kao i riječima „mora da bude“, pa je u tom dijelu zahtjev Kluba bošnjačkog naroda bez osnova. Vijeće je zaključilo i da odredba iz člana 19. stav 4. Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi kojom je određeno da se prilikom imenovanja glasačkih odbora vodi računa o srazmjernoj zastupljenosti političkih stranaka u skupštini koja je raspisala referendum nije u suprotnosti sa odredbom iz člana 22. Izbornog zakona koji je Narodna skupština izglasala na Trinaestoj posebnoj sjednici održanoj 19. aprila 2024. godine, već da je sa njom usklađena. Pri tome Vijeće je imalo u vidu činjenicu da političke stranke organizuju birače, odnosno biračko tijelo u političkom smislu. Vijeće je zaključilo da su i odredba o multietničkom

sastavu organa za sprovođenje izbora, odnosno referendumu i odredba od srazmjerno zastupljenosti političkih stranaka jednako obavezujuće i da se njima ne stvara bilo koji oblik nejednakih prava konstitutivnih naroda u procesu donošenja odluka iz stava 1. alineje 5. Amandmana LXXVII na Ustav Republike Srpske kojim je dopunjen član 70. Ustava. U tom smislu Vijeće takođe još jednom ukazuje na svoju odluku UV-4/15. Pretpostavka podnosioca zahtjeva za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda da političke stranke u čijem radu učestvuju Bošnjaci neće ostvariti po njima željenu optimalnu zastupljenost u skupštinama koje raspisuju referendum ne mogu se, po shvatanju Vijeća, dovesti u neposrednu vezu za Ustavom zajamčenim institutom zaštite vitalnog nacionalnog interesa konstitutivnih naroda.

Vijeće je dalje zaključilo da se odredbom iz člana 6. stav 2. Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi o ličnom glasanju na glasačkim mjestima u inostranstvu koje odredi Republička izborna komisija Republike Srpske za birače koji su upisani u glasački spisak, a žive u inostranstvu, ne povređuju jednaka prava bošnjačkog naroda u procesu donošenja odluka iz stava 1. alineje 5. Amandmana LXXVII na Ustav Republike Srpske kojim je dopunjen član 70. Ustava, niti se bošnjački narod dovodi u neravnopravan položaj prema drugim konstitutivnim narodima. Svi konstitutivni narodi i Ostali su u jednakom položaju u odnosu na pomenutu odredbu Zakona. Pored toga, Vijeće je zaključilo da nijednom pripadniku bošnjačkog naroda koji je upisan u glasački, odnosno birački spisak istom odredbom nije uskraćeno pravo glasa. On ga može iskoristiti na glasačkom mjestu koje odrede nadležne izborne komisije. To jednako vrijedi za svakog birača koji je upisan u glasački, odnosno birački spisak, bez obzira na to kojem narodu ili nacionalnoj manjini pripada. Nadalje, Vijeće može da ocjenjuje samo da li se *de lege lata* formom i sadržinom egzistentnih odredaba ovog Zakona povređuju vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda, ali ne može da *de lege ferenda* ocjenjuje rješenja za koja podnosilac zahtjeva vjeruje da su optimalna za bošnjački konstitutivni narod, a koja nisu normirana u osporenom zakonu. Jednako tako Vijeće ocjenjuje da u krug pitanja obuhvaćenih zaštitom vitalnih nacionalnih interesa konstitutivnih naroda ne spadaju ni pitanja buduće primjene u načelu sprovedivih normi, kakva su zakonodavna rješenja iz čl. 31. i 34. Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi.

Vijeće nije razmatralo one navode iz zahtjeva za zaštitu vitalnih nacionalnih interesa bošnjačkog naroda u odnosu na Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi koji se odnose na pitanje ustavnosti nekih njegovih odredaba, kao što je osporavanje nadležnosti Republičke izborne komisije iz člana 34. stav 1. Zakona ili tvrdnja da se članom 6. stav 2. krši biračko pravo Bošnjaka koji žive u inostranstvu koje je ujemčeno članom 29. Ustava, pošto odlučivanje o njima ne spada u nadležnost Vijeća za zaštitu vitalnog interesa, već u nadležnost Ustavnog suda u plenarnoj sjednici u drugoj vrsti postupka.

S obzirom na izloženo, Vijeće je utvrdilo da predmetne zakonske odredbe, kao ni zakon u cjelini, ne ovlašćuju nadležne organe za raspisivanje i sprovođenje referendumu na različito postupanje prema konstitutivnim narodima, Ostalima i građanima, kao njihovim pripadnicima, u postupku raspisivanja i sprovođenja referendumu i ostvarivanja prava i obaveza građana koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu, zbog čega se, prema ocjeni Vijeća, Zakon jednako odnosi prema pravima na učešće na referendumu kako bošnjačkog konstitutivnog naroda i njegovih pripadnika, tako isto prema pravima drugih konstitutivnih naroda i njihovih pripadnika.

Na osnovu izloženog Vijeće je većinom glasova odlučilo kao u izreci ove odluke.

Ovu odluku Vijeće za zaštitu vitalnog interesa donijelo je većinom glasova, u sastavu: predsjedavajući Vijeća mr Džerard Selman i sudije: Svetlana Brković, Amor Bukić, Zlatko Kulenović, prof. dr Radomir V. Lukić, prof. dr Ivanka Marković i akademik prof. dr Snežana Savić.

PREDSJEDAVAJUĆI

Vijeća za zaštitu vitalnog interesa
Ustavnog suda Republike Srpske

Mr Džerard Selman

Broj: UV-2/24

25. jun 2024. godine